

Aangetekend

Aan de gemeenteraad van de gemeente Zaanstad
t.a.v. M. Catsburg – Reurslag
Postbus 2000
1500 GA Zaandam

Tevens per e-mail:

raadsgriffie@zaanstad.nl
[redacted]@zaanstad.nl

mr. J.C. van Oosten
Advocaat

Advocaten en notarissen
Beethovenplein 10
Postbus 75640
1070 AP Amsterdam
Nederland

T +31 [redacted]
M +31 [redacted]
[redacted]@stibbe.com

Onze ref.
JvO/DvdK 1046034-33779593
Uw ref.
9582520
Datum
25 november 2025

Te nemen beslissing op bezwaar inleidend referendumverzoek raadsvoorstel Toekomstbestendige Zaanse Schans

Geachte Raad,

Op 27 november aanstaande staat de beslissing op bezwaar over het afwijzen van het inleidend referendumverzoek over het raadsbesluit “Toekomstbestendige Zaanse Schans” van 22 mei 2025 (het **Principebesluit**) op de agenda van uw Raad.¹ De initiatiefnemers van het Actiecomité 'Hou de Zaanse Schans Open!' (de **Initiatiefnemers**) hebben een voorstel aan uw Raad in het licht van deze beslissing op bezwaar en lichten dit in het vervolg nader toe.

1. ADVIES VAN EXTERNE HOOR- EN ADVIESCOMMISSIE EN BEZWAREN TEGEN HET PRINCIPEBESLUIT

- (1) De externe hoor- en adviescommissie heeft inmiddels advies uitgebracht en geconcludeerd dat uw Raad onvoldoende overtuigend heeft aangetoond en onderbouwd dat er zwaarwegende redenen zijn om geen referendum te houden over het Principebesluit.² De commissie adviseert daarom het bezwaar gegrond te verklaren en het inleidend referendumverzoek alsnog in te willen. De consequentie hiervan is dat het Principebesluit wordt geschorst en niet verder kan worden uitgevoerd. De Initiatiefnemers van het inleidend referendumverzoek zijn uiteraard blij dat zij door de commissie in het gelijk zijn gesteld.
- (2) De Initiatiefnemers hebben grote bezwaren tegen het besluit van uw Raad om de Zaanse Schans aan de openbaarheid te onttrekken en een verplicht ticket van €17,50 in te voeren, omdat hiermee de vrijheid van bewoners en ondernemers ernstig wordt beperkt. De Raad heeft tijdens de hoorzitting aangevoerd dat een referendum prematuur is, dat het Principebesluit van 22 mei

¹ Het raadsvoorstel in het kader van de beslissing op bezwaar is [hier](#) te vinden en het Principebesluit [hier](#).

² Het advies van de externe commissie is [hier](#) te vinden.

2025 nog erg vaag is en dat veel zaken nog niet uitgekristalliseerd zijn. Ook bestaat er nog discussie met de Initiatiefnemers over de uitvoerbaarheid van een aantal belangrijke uitgangspunten die uw Raad heeft vastgesteld, zoals gratis toegang voor inwoners van de gemeente Zaanstad en Wormerland en het niet plaatsen van een fysiek hek om de Zaanse Schans af te sluiten.

- (3) De adviescommissie erkent dat er nog (nader) onderzoek gedaan moet worden, maar is tevens van mening dat er voldoende concrete aanknopingspunten - over entreegeld en onttrekking - zijn om een concrete vraag dan wel vragen voor te leggen aan de inwoners van de gemeente Zaanstad.³ De Verordening op het Referendum Zaanstad 2022 (de **Referendumverordening**) laat het niet toe om pas in een later stadium - wanneer het besluit volledig is uitgewerkt - alsnog een referendum aan te vragen (artikel 3 lid 1 onder i van de Referendumverordening). In dat geval kan namelijk aan de Initiatiefnemers tegengeworpen worden dat zij al eerder een kans hadden om een inleidend verzoek tot het houden van een referendum in te dienen en dat deze kans nu voorbij is. Dit is daarom het enige moment waarop een referendum over dit besluit kan worden ingediend.

2. GESPREKKEN OVER MINNELIJKE OPLOSSING

- (4) Conform uw besluit van 10 juli 2025 hebben op basis van de 'informele aanpak' na de zomer gesprekken plaatsgevonden tussen de Initiatiefnemers en de gemeente over de mogelijkheid om tot een minnelijke oplossing te komen.⁴ Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Zaanstad heeft in de rapportage van 22 september 2025 aangegeven dat het besluit ook de mogelijkheid open laat voor alternatieven als daarmee een resultaat kan worden behaald dat recht doet aan de in datzelfde raadsbesluit geformuleerde beleidsdoelstellingen voor de Zaanse Schans.⁵ Inmiddels vinden hierover ook gesprekken plaats met de erfgoedpartijen en de gemeente, zoals door uw Raad is verzocht met motie 25M56 gewijzigd "Samen werken aan een toekomstbestendige Zaanse Schans".⁶ Voor het eerst in lange tijd zijn partijen op de Zaanse Schans weer met elkaar in gesprek en dat is een positieve ontwikkeling. Het zou goed zijn als deze gesprekken de komende tijd kunnen worden voortgezet.
- (5) Een knelpunt voor een minnelijke oplossing is dat uw Raad enerzijds met de genoemde motie heeft opgeroepen om samen te werken aan een toekomstbestendige Zaanse Schans, maar tegelijkertijd in het Principebesluit van 22 mei 2025 wel al heel concreet heeft besloten tot de invoering van een verplicht ticket. De raad is namelijk akkoord gegaan met het Principebesluit om "verplichte kaartverkoop mogelijk te maken door voorbereiden onttrekkingsbesluit om openbare paden en wegen per start toeristenseizoen 2026, of zoveel later als noodzakelijk is, te onttrekken aan de openbaarheid" (besluitpunt 2.1), en akkoord gegaan "met het duurzaam exploitatiemodel inhoudende het genereren van inkomsten uitgaande van 1,8 miljoen bezoekers per jaar en een ticket met een consumentenprijs van €17,50" (besluitpunt 3). Deze punten maken een onderdeel uit van het "Duurzaam exploitatiemodel Ontwikkelstrategie". Het zijn deze besluitpunten die maken dat hier nu al een referendumverzoek over moest worden ingediend

³ Advies van de externe commissie, pagina 7.

⁴ Dit besluit is [hier](#) te vinden.

⁵ Rapportage 1 toekomstbestendige Zaanse Schans 22 september 2025, pagina 5 (zie [hier](#)).

⁶ Deze motie is [hier](#) te vinden.

en niet kan worden afgewacht wat het definitieve besluit over de toekomst van de Zaanse Schans gaat worden.

3. VOORGESTELDE OPLOSSING

- (6) Een manier om alsnog uit deze impasse te komen zou zijn dat de Raad het Principebesluit van 22 mei 2025 intrekt of zodanig wijzigt dat hiermee (nog) niet tot de onttrekking van het gebied uit de openbaarheid en de invoering van een verplicht ticket wordt besloten. Uw Raad zou wel een besluit kunnen nemen om dit scenario en andere alternatieven verder uit te werken. Op die manier ontstaat er meer ruimte voor het gesprek met de stakeholders en kan de Raad op een later moment, wanneer alle consequenties hiervan goed zijn onderzocht, een zorgvuldig besluit nemen over een definitief scenario.
- (7) Doordat een ticket van € 17,50 per toeristenseizoen 2026 breed is gecommuniceerd door zowel de gemeente als de erfgoedpartijen, zijn er duidelijke signalen dat de markt hier nu al op anticipeert door de Zaanse Schans volgend jaar te schrappen uit het programma. Daarmee komt de financiële positie van zowel de ondernemers als de erfgoedpartijen onder druk te staan. Ook om deze reden is het beter om niet nu al tot concrete maatregelen te besluiten, maar hiermee te wachten zolang de invoering hiervan nog onzeker is. Dat zou ook meer recht doen aan de constatering en overwegingen van amendement 25A46 "Neem de tijd voor onttrekking openbaarheid Zaanse Schans".⁷

4. VOORSTEL AAN UW RAAD

Concreet stellen de Initiatiefnemers voor dat:

- i) uw Raad besluit om het raadsbesluit van 22 mei 2025 te wijzigen of in te trekken, zodat hierin niet nu al besloten wordt uitvoering te geven aan het scenario waarmee op korte termijn overgegaan wordt tot onttrekking van de Zaanse Schans aan de openbaarheid en invoering van een verplicht ticket;
- ii) in het besluit tot wijziging of intrekking van het Principebesluit duidelijk naar voren komt dat het scenario van onttrekking en verplichte ticketing nog niet vaststaat en dat er verschillende scenario's worden onderzocht op zodanig wijze dat dit ook voor de markt (zoals touroperators) duidelijk is; en
- iii) in het besluit tot wijziging of intrekking van het Principebesluit staat dat dit besluit en het Principebesluit niet in de weg staan aan het honoreren van een eventueel referendumverzoek over een toekomstig besluit over de toekomst van de Zaanse Schans als bedoeld in artikel 3 lid 1 onder i Referendumverordening.⁸

⁷ Dit amendement is [hier](#) te vinden.

⁸ De reden dat deze bepaling erin staat is dat in artikel 3 lid 1 onder i Referendumverordening staat dat niet een referendum kan worden gehouden over een (ontwerp)besluit dat naar het oordeel van uw Raad zijn grondslag vindt in een ouder besluit. De Initiatiefnemers willen de mogelijkheid openhouden dat ook een toekomstig besluit over de toekomst van de Zaanse Schans referendabel is. En dat vergt dat uw

Stibbe

Als uw Raad tegemoetkomt aan bovengenoemde voorwaarden zijn de Initiatiefnemers bereid om het inleidend referendumverzoek en het bezwaar tegen de afwijzing hiervan in te trekken.

Op deze wijze wordt meer ruimte gecreëerd voor de gesprekken die nog gaande zijn. Bovendien wordt voorkomen dat de gemeente nu kosten moet maken voor het organiseren van een referendum over een besluit dat nog niet definitief is. De Initiatiefnemers vernemen graag uw reactie.

Hoogachtend,

J.C. van Oosten

Raad nu al besluit dat naar uw oordeel een dergelijk besluit, wat de inhoud daarvan ook is, niet zijn grondslag vindt in het Principebesluit of in het besluit tot wijziging of intrekking van het Principebesluit.